

СЛОБОДЕНЮК В.А

студент 1-го курсу екологічного факультету Житомирського національного агроекологічного університету, м. Житомир

ДИПЛОМАТИЧНІ ВІДНОСИНИ З НІМЕЧЧИНОЮ, АВСТРО-УГОРЩИНОЮ В ДОБУ ДИРЕКТОРІЇ

В умовах становлення та розвитку незалежної України зростає інтерес до нашої національної історії, до уроків та досвіду минулого, що в свою чергу спричиняє зростання вимог до конкретно наукових досліджень та їх ролі і значення в подальшому розвитку історичної науки.

Процес розбудови суверенної української держави потребує узагальнення всього накопиченого українським народом досвіду. Особливості сучасного державотворення в Україні багато в чому схожі з проблемами, які постали перед творцями української державності в період визвольних змагань 1917-1921 рр. Актуальність теми дослідження полягає також у тому, що особливості сучасного стану розвитку України, нестабільність політичного й соціально-економічного її становища дають змогу порівнювати сучасні тенденції в нашому державному житті зі складностями державного будівництва 1918-1921 рр., коли у діалектичних суперечностях викристалізувалася й стверджувалася ідея української державності. Тому драматизм і складність державотворчого процесу 1917-1921 рр. в Україні, слабка розвиненість політичних сил, їхній антагонізм, брак багатьом лідерам світоглядної зрілості і науково-теоретичної озброєності актуалізує досліджувану проблему.

Значне зростання кількості наукових праць з досліджуваної проблеми в умовах незалежності свідчить, що період українських національно-визвольних змагань 1917-1921 рр. є гостро дискусійним для дослідників сторінок вітчизняної історії. Це визначає об'єктивну потребу подальшого дослідження, узагальнення та осмислення істориками досвіду національного державотворення доби Української революції початку ХХ ст.

У спадщину від Української Держави Українська Народна Республіка дістала чотири посольства першого рангу в Німеччині, Австро-Угорщині, Туреччині, Болгарії. За доби Центральної Ради та Української Держави дипломатичні стосунки України з Німеччиною та Австро-Угорщиною мали ключове значення для української зовнішньої політики. Міністр закордонних справ Української Держави Д. Дорошенко зазначав, що посада українського дипломатичного представника в Берліні за часів Української Держави, мала чи не найголовніше значення. [1, с. 50]

Поразка Німеччини у Першій світовій війні, зміна політичного курсу України на користь Антанти призвела до певного послаблення українсько-німецьких стосунків. Українське посольство в Берліні за часів УНР продовжує залишатись одним з основних українських дипломатичних представництв у Європі. Уряд Української Народної Республіки замінює кадета Ф. Штейнгеля українським соціал-демократом М. Поршем. Призначення М. Порша, одного з лідерів УСДРП, на посаду дипломатичного представника в Німеччині, з якою Україна мала активні дипломатичні і економічні контакти, засвідчує, що влада УНР прагнула не лише зберегти ці стосунки, але й надавала їм пріоритетного значення. Соціалістична орієнтація нового українського посла, на думку лідерів Директорії, очевидно мала сприяти закріпленню цих зв'язків з новою революційною Німеччиною.

Водночас українське посольство вирішувало ряд важливих політичних питань, які фактично виходили за межі його компетенції. Однією з них була ініціатива по створенню Балтійсько-Чорноморської федерації, що ставила своєю метою об'єднання країн, яким загрожувала як небезпека як з боку «неділимої» російської реакції, так і більшовицької Росії. Вже 18 лютого 1919 р. ця проблема обговорювалась на українсько-литовсько-білоруській нараді, скликаній в українському посольстві в Берліні за ініціативою М. Порша. Крім нього УНР репрезентував радник посольства і одночасно уповноважений ЗУНР в Німеччині Р. Смаль-Стоцький. Було виявлено спільність багатьох проблем, що стояли перед молодими державами УНР, Білорусією і Литвою. Йшлося про 1) небезпеку з боку Польщі; 2) небезпеку з боку більшовиків; 3) небезпеку з боку російської реакції, яка відстоює єдину і неподільну Росію; 4) боротьбу за міжнародне визнання; бажання мати спільні кордони; спільність економічних, торговельних інтересів; 7) інтернаціоналізацію залізниць Просткно-Грасво-Бересте-Литовськ та ін. Одночасно М. Порш і посол Литви в Берліні Шауліс обговорили можливість спільних кроків в дипломатичному і військовому напрямках. Відсутність сталого зовнішньополітичного курсу УНР вимагало від керівників дипломатичних служб швидкого реагування і часом самостійних кроків. В цих умовах українське посольство в Берліні виконувало роль координуючого центру української дипломатії. Не останню роль у цьому відігравали і особисті зв'язки М. Порша з С. Петлюрою. [2, с. 27-46]

Замінивши на посаді М. Порша, він провів певну реорганізацію у дипломатичному відділі посольства, що, за його словами, пояснювалось більш раціональним поділом праці. Технічне завідування дипломатичним відділом було доручено спеціальному секретареві, а згодом до відділу було прикріплено спеціальний технічний персонал. Обов'язки секретаря посольства виконував В. Левицький.

Директорією було відкрито генеральне консульство в Данцігу, на чолі якого призначено К. Павлюка, але працювало лише до кінця 1920 р. До 1922 р. продовжували свою діяльність українське посольство в Берліні і генеральні консульства в Берліні й Мюнхені.

Австро-Угорщина. Чи не найчисельнішим було українське посольство у Відні. Воно налічувало у 1919 р. 15 співробітників посольства і 18 пресового бюро. Як і посольство в Німеччині, українське посольство в Австрії мало першорозрядний статус. Важливим було призначення гетьманом П. Скоропадським послом у Відні В. Липинського, відомого політичного і громадського діяча, історика та публіциста. Це був ключовий дипломатичний напрямок з огляду на те, що саме Австро-Угорщина мала в своєму складі українські й польські землі, що вимагало тут від України особливо сильної й активної дипломатії. Обізнаність В. Липинського з польською проблемою, його авторитет у впливових галицьких колах і серед українців державницької орієнтації говорили про те, що він був найбільш вдалою кандидатурою на цю важливу дипломатичну посаду.[3, с. 9]

25 жовтня 1918 р. перебуваючи з офіційним візитом у Німеччині, міністр закордонних справ Української держави Д. Дорошенко спеціально виїздив до Відня для зустрічі з В. Липинським. Д. Дорошенко виписав офіційне доручення на ім'я В. Липинського, який мав продовжити свою дипломатичну місію в Австрії. До Будапешту для організації дипломатичного представництва відряджався радник українського посольства у Відні І. Токаржевський-Карашевич. Одночасно В. Липинський отримав від Д. Дорошенка доручення надавати матеріальну підтримку дипломатичним представникам новоутвореного уряду ЗУНР.[4, с. 68] Надзвичайні дипломатичні місії УНР в Угорщині, Чехословаччині, створені в січні 1919 р., на початку своєї діяльності користувались дипломатичною базою українського посольства у Відні.

На посаді посла В. Липинського змінив Г. Сидоренко – політичного діяча, дипломата, інженера за фахом, члена Української партії соціалістів-самостійників. У січні-липні 1919 р. він очолював українську делегацію на Мирній конференції в Парижі. Серед працівників посольства були відомий громадсько-політичний діяч А. Жук (радник), вчений-мистецтвознавець В. Залозецький-Сас (урядовець), журналіст М. Троцький (секретар, завідуючий консульським відділом), правник І. Храпко (юрисконсульт), а також: В. Трохимович (директор канцелярії і завідуючий господарським відділом), В. Полетика (радник), Семенів (аташе), Горобець, Хоменко (урядовці), Біліц, Ципріянович, Біленький (перший секретар, скарбник), Бондаренко, Крушельницький, Гаєвський, Храпко (машиністка). В структурі посольства було 4 відділи (консульський, паспортний, пресовий, господарчий) і канцелярія.

Протягом червня 1918-лютого 1919 р. пресовий відділ посольства очолював радник І. Карашевич-Токаржевський, пізніше українській посол в Туреччині. Призначення на посаду завідуючого пресовим відділом фахівця такого високого рівня засвідчує першочергове значення, яке надавалось в посольстві цьому підрозділу. [5, с. 188]

Як і інші дипломатичні представництва УНР, українське посольство у Відні 1 грудня 1919 р. було скорочено до 5 осіб (посол, секретар, бухгалтер, аташе, молодший урядовець). Одночасно на 50% зменшувались оклад посла, і кошти за наймання помешкання, проїзні і добові, а також на 50% зменшувались витрати на представництво. Решті працівників посольства оклади зменшувались на 35% одиноком і на 15% одруженим.

Відень, через який пролягав шлях багатьох українських дипломатів до країни призначення, став місцем проведення першої наради голів закордонних представництв УНР. Вона відбулась 18-22 червня 1919 р. під головуванням міністра закордонних справ УНР В. Темницького. У нараді брали участь послы і голови місій: В. Липинський (Австрія), М. Василько (Швейцарія), М. Порш (Німеччина), Д. Левицький (Данія), В. Сингалевич (Австрія) та радники С. Томашівський, Здишковський та А. Жук. Обговорювались головні засади української зовнішньої політики з врахуванням розвитку тогочасної міжнародної ситуації. До підписання миру між Антантою та Центральними державами головними завданнями української міжнародної політики була мирна конференція. Це підкреслювалось у резолюціях наради. Вважалось, що успіхи української делегації на конференції матимуть вирішальний вплив на політичну долю України. Окремі положення стосувались взаємин з країнами, які мали територіальні претензії до України (Румунія, Польща, Росія).

Отже, з вищезазначеного можна зробити висновок що дипломатична діяльність Директорії має важливе значення для вступу до ЄС.

Список використаних джерел:

1. Морозов В.Владимир Петрович Затонский / В.А. Затонский –К.,1988.-156 с.
2. Кривець Н.Дипломатичне представництво УНР в Німеччині /Н.Кривець //Міжнародні зв'язки України:Наукові пошуки і знахідки.-К.,2002.-Вип.11.
3. Юрійчук Є.Становлення і характер радянської влади в Україні:історико-правові Аспекти(1917-1922рр.) : Навч.посібник /Є.П.Юрійчук -К.:Либідь,1998.-124 с.
4. Барвінська П.І.Українсько-німецькі відносини в 1917-1922 рр.:Дис канд.іст.наук:07.00.02/І.Барвінська-Одеса: Одеський національний університет ім.І.Мечникова2001.-211 с.
5. Какурін.Н Как сражалась революция /Н.Какурин –М.,Ленинград,1926.Т.2.1919-1920.-474 с.